

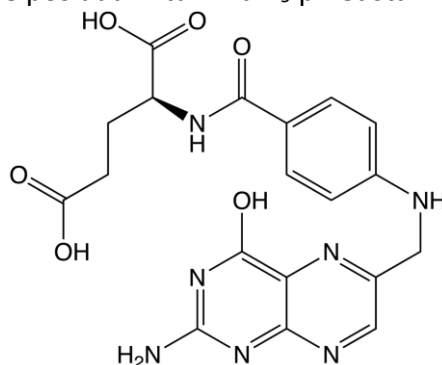
XIII Regionalny Konkurs Drużynowy z Chemii dla Szkół Ponadgimnazjalnych

I etap
Wersja B

ZADANIE I. TEST (20 punktów)

BIOCHEMIA

1. Wskaż grupę funkcyjną, której nie posiada witamina B₉ przedstawiona na poniższym rysunku:

źródło: <https://wiedza.alkahest.umcs.pl/wplyw-kwasu-foliowego-na-zdrowie-dziecka/>

- a) grupa aldehydowa, c) grupa hydroksylowa,
b) grupa karboksylowa, d) grupa amidowa.
2. Wartość pH, przy której wypadkowy ładunek elektryczny cząsteczek aminokwasów obecnych w roztworze jest równy zero, nazywamy:
- a) stałą dysocjacji, c) punktem równoważnikowym,
b) stałą równowagi, d) punktem izoelektrycznym.
3. Wybierz substrat reakcji niezbędny do procesu fermentacji octowej, w wyniku której otrzymuje się substancję dodawaną do żywności jako konserwant oraz regulator kwasowości.
- a) CO₂, b) CH₃COOH, c) C₂H₅OH, d) C₆H₁₂O₆.
4. Który z poniższych cukrów nie zawiera 6 atomów węgla?
- a) erytroza, b) galaktoza, c) glukoza, d) mannoza.
5. Głównym składnikiem lateksu naturalnego uzyskiwanego z soku drzew kauczkowych jest izopren (2-metylobuta-1,3-dien), z którego w wyniku polimeryzacji otrzymuje się kauczuk. Wskaż wzór izoprenu.
- a) C₅H₇, b) C₅H₈, c) C₄H₇, d) C₅H₁₀.

CHEMIA ORGANICZNA

6. Pewien Chemik został poproszony o pomoc przez kupca zajmującego się handlem alkoholem. Sprowadzał on stężony alkohol z morza, rozcieńczał i sprzedawał na rodzimym rynku. Człowiek ten miał problem z podatkami. Stosowny urząd zajmujący się ich ściąganiem oskarżył go o złe prowadzenie ksiąg przychodów i rozchodów. W księgach nie zgadzała się objętość sprowadzanego alkoholu, z tym po rozcieńczeniu wodą. Chemik oczywiście oczyścił kupca z zarzutów, a posłużyło mu w tym zjawisko:
- a) kontraakcji, c) kontrakcji,
b) kontrakatacji, d) kontrkotacji.
7. W 4 probówkach umieszczono kolejno: metanol, n-propanol, n-pentanol i n-heptanol. Następnie do każdej probówki dodano kawałek sodu. Najszybciej reakcja zaszła w probówce z:
- a) n-heptanolem, b) n-pentanolem, c) n-propanolem, d) metanolem.
8. Otrzymywanie alkoholi w reakcji halogenoalkanów z zasadami, jest przykładem mechanizmu:
- a) substytucji wolnorodnikowej, c) substytucji nukleofilowej,
b) addycji elektrofilowej, d) addycji nukleofilowej.
9. W wyniku reakcji kwasu borowego z metanolem w obecności kwasu siarkowego(VI) powstaje produkt palący się zielonym płomieniem. Powstały produkt jest:
- a) alkoholem, b) estrem, c) solą, d) węglowodorem

10. Najwyższą temperaturę wrzenia z wymienionych produktów destylacji frakcyjnej ropy naftowej posiada:

- a) mazut,   b) oleje opałowe,   c) oleje napędowe,   d) benzyna.

CHEMIA FIZYCZNA

11. Proces polegający na gromadzeniu się cząstek substancji na powierzchni innej substancji nazywany:

- a) absorpcją,   c) adsorbpcją,
b) absorpcją,   d) adsorpcją.

12. Wybierz zapis sumaryczny reakcji, która przebiega w pewnym ogniwie niklowo-kadmowym

Równanie reakcji elektrodowych	Potencjał standardowy półogniwa redoks, V
$\text{Cd}(\text{OH})_2 + 2\text{e}^- \leftrightarrow \text{Cd} + 2\text{OH}^-$	$E^0 = -0,81$
$\text{S}_2\text{O}_8^{2-} + 2\text{e}^- \leftrightarrow 2\text{SO}_4^{2-}$	$E^0 = 2,01$

- a) $\text{Cd}(\text{OH})_2 + \text{S}_2\text{O}_8^{2-} \leftrightarrow \text{Cd} + 2\text{OH}^- + 2\text{SO}_4^{2-}$ c) $\text{Cd} + 2\text{OH}^- + 2\text{SO}_4^{2-} \leftrightarrow \text{Cd}(\text{OH})_2 + \text{S}_2\text{O}_8^{2-}$
b) $\text{Cd} + 2\text{OH}^- + \text{S}_2\text{O}_8^{2-} \leftrightarrow \text{Cd}(\text{OH})_2 + 2\text{SO}_4^{2-}$ d) $\text{Cd}(\text{OH})_2 + 2\text{SO}_4^{2-} \leftrightarrow \text{Cd} + \text{S}_2\text{O}_8^{2-} + 2\text{OH}^-$

13. Wybierz, które zdania są prawdziwe:

- I. W czasie pracy ogniwa na katodzie zachodzi proces redukcji.
II. W trakcie elektrolizy na katodzie zachodzi proces utleniania.
III. W elektrolizerze katoda jest elektrodą ujemną.
IV. Biegunem dodatnim ogniwa jest katoda.

Prawidłowe są:

- a) tylko I, II, III,   b) tylko I, II, IV,   c) tylko I, III, IV   d). wszystkie

14. ANULOWANE

15. Równanie kinetyczne pewnej reakcji ma postać $v=k[\text{A}][\text{B}]^3$. Jak zmieni się szybkość reakcji, gdy zmniejszymy stężenie reagenta B trzykrotnie?

- a) wzrośnie 9 razy,   b) zmaleje 9 razy,   c) wzrośnie 27 razy,   d) zmaleje 27 razy.

CHEMIA OGÓLNA I NIEORGANICZNA

16. W którą stronę przesunie się równowaga reakcji $3\text{H}_{2(\text{g})} + \text{N}_{2(\text{g})} \leftrightarrow 2\text{NH}_{3(\text{g})}$ jeśli zwiększy się ciśnienie?

- a) w lewo,
b) w prawo,
c) nie zmieni się,
d) nie można określić bez znajomości entalpii reakcji.

17. W parownicy zmieszano niewielką ilość sproszkowanego jodu i magnezu, a następnie dodano kilka kropeł wody. Zaobserwowano, że nad naczyniem unosi się fioletowy gaz. Opisana reakcja chemiczna to:

- a) analiza,   c) parowanie,
b) synteza,   d) sublimacja.

18. Po dodaniu kwasu do roztworu zawierającego jony dichromianowe(VI):

- a) roztwór pozostał pomarańczowy,
b) roztwór pozostał żółty,
c) roztwór zmienił barwę na żółtą,
d) roztwór zmienił barwę na pomarańczową.

19. Jaki gaz wydzielili się w wyniku reakcji marmuru z kwasem solnym?

- a) tlenek węgla(IV),
b) tlenek węgla(II),
c) tlen,
d) żadna odpowiedź nie jest prawidłowa.

20. Na drodze chemicznej roztwór można otrzymać poprzez:

- a) rozcieńczanie,   c) roztwarzanie,
b) zatężanie,   d) wszystkie odpowiedzi są prawidłowe.

ZADANIE II. OBLICZENIA (10 punktów)

1. Podczas wybuchu reaktora atomowego w Czarnobylu do atmosfery przedostał się radioaktywny izotop jodu ^{131}I , którego okres półtrwania wynosi 8 h. Do wybuchu doszło 26 kwietnia 1986 o 0:23 (czasu polskiego). 28 kwietnia o 9:00 Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej w Warszawie oznajmiło znaczny wzrost stężenia tego izotopu w atmosferze na terytorium naszego kraju. Jeśli w momencie wybuchu stężenie ^{131}I wynosiło C_0 to jakie było stężenie 28 kwietnia 1986 o 9:00?

a) około $0,500C_0$,   b) około $0,016C_0$,   **c) około $0,008C_0$,**   d) około $0,004C_0$.

2. W zakładzie produkującym kwas solny badano stężenie końcowego produktu, w tym celu pobrano próbkę o objętości 10 cm^3 i gęstości $1,2\text{ g/cm}^3$. Przelano ją do kolby jednomiarowej o objętości 1000 cm^3 i uzupełniono wodą destylowaną do kreski. Następnie pobrano 25 cm^3 roztworu, dodano 200 cm^3 wody demineralizowanej i miareczkowano mianowanym roztworem wodorotlenku potasu, o stężeniu $0,1\text{ mol/dm}^3$, wobec fenoloftaleiny zużywając 30 cm^3 . Jakie było stężenie procentowe pobranej próbki?

a) 36,5%,   b) 30,0%,   c) 24,0%,   d) 12,0%.

3. Znal to stop metali (cynku i glinu) stosowany między innymi w zawiasach i uchwytach mebli. Oznaczenia stosowane dla niego to np. ZnAl10. Znaczy to, że w tym konkretnym przypadku, zawartość glinu jest na poziomie 10%, a resztę stanowi cynk. Próbkę stopu o masie 100 g roztopiono w naczyniu z PP w nadmiarze roztworu sody żrącej. Otrzymano 38 dm^3 gazu odmierzonego w warunkach normalnych, a w aparaturze badawczej pozostała klarowna ciecz. Podaj jakie oznaczenie będzie miała próbka wzięta do badań.

a) ZnAl96,   b) ZnAl15,   c) ZnAl10,   **d) ZnAl4.**

4. Oblicz gęstość acetylenu w temperaturze $35\text{ }^\circ\text{C}$ i 997 hPa .

a) $9,11\text{ g/dm}^3$,   b) $1,23\text{ g/dm}^3$,   **c) $1,01\text{ g/dm}^3$,**   d) $0,91\text{ g/dm}^3$.

5. Roztwór azotanu(V) srebra stosowany w analizie jakościowej ma stężenie 10 mg Ag/cm^3 . Jakie jest stężenie molowe roztworu?

a) około $0,1\text{ mol/cm}^3$,   c) około $0,0001\text{ mol/m}^3$,
b) około $0,1\text{ mol/dm}^3$,   d) około $0,0001\text{ mol/dm}^3$.

ZADANIE III. CHEMOGRAF (7 punktów)

Rozwiąż chemograf – pod literami: B, D, E, F, G ukryte są produkty reakcji pierwiastka A z: wodą, wodorem, żelazem i jodkiem potasu. Pierwiastek A to gaz bojowy wykorzystywany w czasie I wojny światowej, o charakterystycznej żółto-zielonej barwie. Chemograf nie uwzględnia stechiometrii oraz warunków prowadzenia reakcji. **Podaj wzory oraz nazwy systematyczne substancji: A, B, C, D, E, F, G.**

Podpowiedź: w wyniku reakcji substancji F z kleikiem skrobiowym zaobserwowano zmianę barwy na granatową.

A – Cl_2 chlor

B – HCl chlorowódór

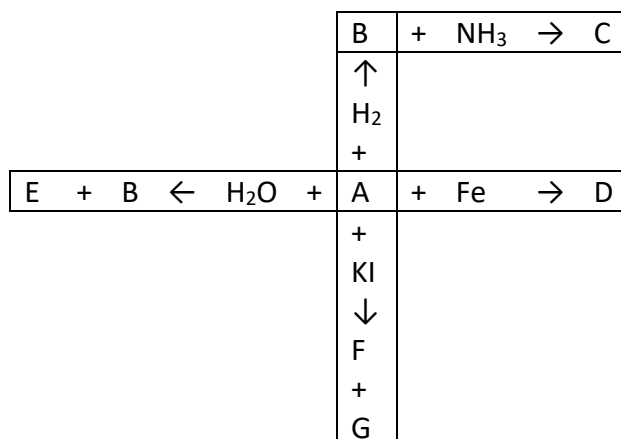
C – NH_4Cl chlorek amonu

D – FeCl_3 chlorek żelaza(III)

E – HClO kwas chlorowy(I)

F – I_2 jod

G – KCl chlorek potasu

ZADANIE IV. KRZYŻÓWKA (17 punktów)

Rozwiąż krzyżówkę, wpisując prawidłowe odpowiedzi w odpowiednie miejsca. Litery z wyszczególnionych pól, czytane pionowo, utworzą hasło – nazwę minerału zawierającego uran – podaj to hasło.

1.	C	A	L	C	I	U	M				
		2.	ł	U	G						
		3.	D	I	P	O	L				
		4.	H	Y	D	R	A	T	Y		
5.	C	Y	J	A	N	O	W	O	D	Ó	R
		6.	K	W	A	S	O	W	Y		
		7.	H	E	K	S	O				
		8.	P	O	W	ł	O	K	A		
		9.	W	O	D	O	R	K	I		
		10.	J	O	D	E	K				
		11.	B	O	R	O	W	C	E		
12.	P	A	S	Y	W	A	C	J	A		
		13.	A	R	S	E	N				
		14.	G	L	U	K	O	Z	A		
		15.	O	R	B	I	T	A	L		
16.	D	Y	G	E	S	T	O	R	I	U	M

1. Łacińska nazwa wapnia.
2. Stężony wodny roztwór wodorotlenku.
3. Układ dwóch przeciwstawnych ładunków elektrycznych umieszczonych w pewnej odległości od siebie (jest nim np. cząsteczka wody).
4. Uwodnione sole.
5. HCN.
6. Odczyn roztworu, w którym błękit bromotymolowy przybiera barwę żółtą.
7. Przedrostek stosowany w nazwach związków chemicznych oznaczający „sześć”.
8. Zbiór elektronów o tej samej głównej liczbie kwantowej.
9. Dwuskładnikowe związki wodoru z innymi pierwiastkami.
10. Sól beztlenowa kwasu zawierającego jod.
11. Zwyczajowa nazwa pierwiastków leżących w 13 grupie układu okresowego pierwiastków.
12. Zjawisko zachodzące m.in. po zanurzeniu aluminiowego drutu w stężonym roztworze HNO_3 .
13. Pierwiastek leżący w 4 okresie, posiadający o 15 elektronów więcej niż gaz szlachetny leżący w poprzedzającym okresie.
14. Cukier prosty nazywany cukrem gronowym.
15. Może być typu s, p, d lub f.
16. Wyciąg laboratoryjny.

HASŁO: CUPROSKŁODOWSKIT

UKŁAD OKRESOWY PIERWIASTKÓW

									13	14	15	16	17	18																									
1		1 H 1 wodór 1,008																																					
2		2 He 2 hel 4,003																																					
3	2	3 Li 3 lit 6,941		4 Be 4 beryl 9,012																																			
4	3	11 Na 11 sód 22,99		12 Mg 12 magnez 24,305																																			
5	4	19 K 19 potas 39,098		20 Ca 20 wapń 40,078		21 Sc 21 skand 44,956		22 Ti 22 tytan 47,867		23 V 23 wanad 50,942		24 Cr 24 chrom 51,996		25 Mn 25 mangan 54,938		26 Fe 26 żelazo 55,845		27 Co 27 kobalt 58,933		28 Ni 28 nikiel 58,693		29 Cu 29 miedź 63,546		30 Zn 30 cynk 65,341		31 Ga 31 gal 69,723		32 Ge 32 german 72,64		33 As 33 arsen 74,922		34 Se 34 selen 78,96		35 Br 35 brom 79,904		36 Kr 36 krypton 83,80			
6	5	37 Rb 37 rubid 85,468		38 Sr 38 stront 87,62		39 Y 39 itr 88,906		40 Zr 40 cyrkon 91,224		41 Nb 41 niob 92,906		42 Mo 42 molibden 95,94		43 Tc 43 technet 97,905		44 Ru 44 ruten 101,07		45 Rh 45 rod 102,906		46 Pd 46 pallad 106,42		47 Ag 47 srebro 107,868		48 Cd 48 kadm 112,411		49 In 49 ind 114,818		50 Sn 50 cyna 118,710		51 Sb 51 antymon 121,760		52 Te 52 tellur 127,60		53 I 53 jod 126,904		54 Xe 54 ksenon 131,293			
7	6	55 Cs 55 cez 132,906		56 Ba 56 bar 137,327		57 La 57 lantan 138,906		58 Ce 58 cer 140,116		59 Pr 59 prazeodym 140,908		60 Nd 60 neodym 144,24		61 Pm 61 promet 144,913		62 Sm 62 samar 150,36		63 Eu 63 europ 151,25		64 Gd 64 gadolin 157,25		65 Tb 65 terb 158,926		66 Dy 66 dysproz 162,50		67 Ho 67 holm 164,930		68 Er 68 erb 167,259		69 Tm 69 tul 168,938		70 Yb 70 iterb 173,04		71 Lu 71 lutet 174,967					
	7	87 Fr 87 frans 223,020		88 Ra 88 rad 226,025		89 Ac 89 aktyn 227,028		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce		Lantanowce			
	7	90 Th 90 tor 232,038		91 Pa 91 protaktyn 231,036		92 U 92 uran 238,029		93 NP 93 neptun 237,048		94 Pu 94 pluton 244,064		95 Am 95 ameryk 243,061		96 Cm 96 kiur 247,070		97 Bk 97 berkel 247,070		98 Cf 98 kaliforn 251,080		99 Es 99 einstein 252,088		100 Fm 100 ferm 257,095		101 Md 101 mendelew 258,098		102 No 102 nobel 259,101		103 Lr 103 lorens 262,110		Aktynowce		Aktynowce		Aktynowce		Aktynowce		Aktynowce	

(źródło: <http://ukladokresowy.edu.pl>)

BRUDNOPIS